

Pestprotocol

Inhoudsopgave

Inleiding:.....	3
Pesten, een hardnekkig probleem	3
Definitie van pesten en plagen.....	3
Pesten:.....	4
Plagen:.....	4
Stap 1: pestpreventie	4
Stap 2: de steungroepaanpak.....	5
Melding/signalering	5
Hulp aan het slachtoffer.....	5
Hulp aan de ouder(s) van het slachtoffer.....	6
Hulp aan het slachtoffer.....	6
Hulp en versterking van de middengroep.....	6
Stap 3: De sanctioneeraanpak.....	8
Schematische weergave.....	9

Inleiding:

“We letten erop, zeggen ze, maar dat doen ze dan niet en dan durven ze nog meer, want er gebeurt toch niks en dan gaan ze me ook weer pesten dat ik bij de mentor geweest ben.

Bovenstaande ervaring en verzuchting van deze leerling onderschrijft in het kort het belang van een beleid om het pesten aan te pakken. Hopen dat het vanzelf wel weer wordt opgelost, is in veel gevallen ijdele hoop.

Dit beleidsdocument is een onderdeel van het leerlingenzorgbeleid van de school. Daarin wordt onderkend dat mensen vooral tot maximale ontplooiing komen in een veilige werk- en leeromgeving. Het is belangrijk dat alle geledingen binnen de school, zowel leerlingen als ouders op één lijn komen en elkaar steunen, want samenwerking is van doorslaggevende betekenis voor een succesvolle aanpak.

Pesten lijkt een ingewikkeld probleem, maar is eenvoudig aan te pakken als alle direct betrokken partijen ervan doordrongen zijn dat het inderdaad een ernstig probleem is.

Pestgedrag is schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters.

Dit beleidsdocument beschrijft welke preventieve en curatieve maatregelen we nemen om pesten zoveel mogelijk te voorkomen en, indien het zich toch voordoet, adequaat aan te pakken. In dit plan worden de verschillende stappen achtereenvolgens beschreven en de verantwoordelijken in beeld gebracht. Daardoor wordt het in de toekomst duidelijker op welke wijze pesten systematisch wordt aangepakt. En eenvoudiger om het bestaande beleid te evalueren en te verbeteren.

We hebben niet alleen de intentie maar ook de plicht om het pesten niet op zijn beloop te laten, maar om hier proactief op te reageren.

Dit pestprotocol bestaat uit de volgende onderdelen:

- Pesten, een hardnekkig probleem
- Definitie van pesten en plagen
- Stap 1: pestpreventie
- Stap 2: de steungroepaanpak
- Stap 3: de sanctioneeraanpak
- Voorbeelden van “samenlevingscontracten”

Pesten, een hardnekkig probleem

Veel kinderen hebben er mee te maken; in de buurt, op de basisschool, of bij een sportclub of vereniging. Misschien als pester, meeloper, toeschouwer of als slachtoffer. In welke rol of hoedanigheid dan ook, iedereen heeft het van dichtbij meegemaakt en is daardoor ervaringsdeskundige. De impact van dit fenomeen is enorm. Veel volwassen mensen hebben ernstige psychische en/of fysieke schade opgelopen door het pestgedrag. Het leed wat sommige kinderen aangedaan wordt, is stuitend. Ook de pester is vaak slachtoffer van zijn eigen gedrag. Onderzoek leert ons dat de meeste pesters op latere leeftijd vaker crimineel gedrag vertonen. Niet alleen op scholen wordt gepest maar ook op de werkvloer. Uit recente cijfers is bekend dat zeker 11% last heeft van pest- of treitergedrag van collega's op het werk. Ook vanuit onze identiteit zijn we schatplichtig hiertegen sterk op te treden.

Definitie van pesten en plagen

Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een kind of een groep kinderen van een kind dat niet in staat is zichzelf voldoende te verdedigen.

Pesten:

1. Systematisch
2. Ongelijk verdeelde macht
3. Psychische en fysieke schade
4. Niet weerbaar

Plagen:

1. Er is sprake van een incident
2. Bijna of geheel gelijke macht
3. Geen blijvende schade
4. Wel voldoende weerbaar

Stap 1: pestpreventie

Preventieve maatregelen hebben tot doel pestgedrag te voorkomen. Welke instrumenten ook worden ingezet, bij dit alles gelden een paar algemene uitgangspunten:

1. Pesten wordt alleen voorkomen als hiervoor regelmatig aandacht is.
2. Pesten komt minder voor in een school met een goed werkklimaat.

Met de aandacht en de inzet van dit pestbeleid wordt er binnen de school geen einde gemaakt aan het pesten. Als pesten eigen is aan sommige mensen, zal dit bij de invoering van dit beleid niet ophouden. Een belangrijke schakel daarbij is de sfeer en het saamhorigheidsgevoel in de klas en op school. Een klimaat dat zich kenmerkt door de volgende elementen draagt daaraan bij:

- aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd
- ruzies worden niet met geweld opgelost, maar uitgesproken
- leerlingen worden gerespecteerd in hun eigenheid
- agressief gedrag van leerlingen en medewerkers wordt niet geaccepteerd
- medewerkers nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen.

Voor de sfeer in de klas spelen de mentoren en de vakdocenten een belangrijke rol. Voor de sfeer op school is iedereen verantwoordelijk. Het “wegkijken” bij situaties waarbij leerlingen worden gepest mag niet voorkomen op onze school.

Om pesten te voorkomen, neemt de school de volgende maatregelen:

1. Werken aan samenhang en teambuilding tijdens de introductieweek.
2. Het opstellen en ondertekenen van een samenlevingscontract met de klas en zijn mentor.
3. In klas 3 wordt er tijdens de lessen godsdienst/maatschappijleer een aantal lessen besteed aan verdraagzaamheid.
4. Het opnemen van een samenvatting van het beleid in de schoolgids.

Ad. 2

In dit contract staat vermeld hoe de klasgenoten tijdens hun schooltijd met elkaar om willen gaan. De meeste leerlingen hebben ervaring met dit soort contracten want bijna alle basisscholen werken met een soortgelijk document. Het is belangrijk dat deze regels vanuit de leerlingen zelf komen. Daarmee wordt de intrinsieke motivatie en het commitment om zich er aan te houden ook groter. Gedurende de eerste weken moeten deze regels vanuit de klas groeien en ontstaan (bottom-up). Wanneer de regels klaar zijn, kopieert de mentor dit document voor alle leerlingen om mee naar huis te nemen voor ondertekening.

De eerste weken zijn cruciaal. Het papier is gewillig maar kunnen de leerlingen ook omgaan met hun eigen regels? In de mentorlessen vindt de evaluatie, bijstelling en borging plaats.

Ook in het mentormateriaal zijn lessen opgenomen die over het onderwerp pesten gaan.

Stap 2: de steungroepaanpak

Wanneer blijkt dat de preventie onvoldoende heeft gewerkt en er toch sprake is van pesten, start het protocol van stap 2.

De procedure voor de aanpak van pesten bestaat uit vijf sporen:

1. **Hulp aan het gepeste kind.** Elk slachtoffer van pesten krijgt de gelijknamige workshop op Landstede aangeboden. Deze workshop wordt regelmatig gehouden en ondersteunt slachtoffers van pesten. Eventueel kan het slachtoffer later de sociale vaardigheidstraining op de eigen school volgen.
2. **Hulp aan de zwijgende middengroep;** in de vorm van het mobiliseren van deze groep.
3. **Hulp aan de medewerker;** in de vorm van een heldere aanpak en duidelijke adviezen en lesmateriaal voor de mentoren. De mentoren kunnen zich laten bijstaan door de teamleider of door een leerlingbegeleider of een vertrouwenspersoon.
4. **Hulp aan de pester;** bij de herhaling van het pestgedrag wordt de pester hulp aangeboden in de vorm van een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie.
5. **Hulp aan de ouders;** in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

Melding/signalering

Bij het vermoeden, signalering of melding van pestgedrag wordt dit per omgaande gemeld bij de dienstdoende medewerker/meldpunt.

De dienstdoende medewerker maakt een afweging of het hierbij gaat om pesten of “plagen” (zie definitie pesten). In het geval van pesten laat hij het incidentenregistratieformulier invullen. Bij twijfel over de vraag of hier sprake is van pesten of plagen wordt de leerlingbegeleider/vertrouwenspersoon ingeschakeld.

De dienstdoende bepaalt a.d.h.v. het formulier en in samenspraak met het slachtoffer of de zaak zo dringend is dat onmiddellijk moet worden ingegrepen.

Bij zeer ernstig fysiek en psychisch geweld wordt de zaak overgedragen aan de desbetreffende teamleider.

De teamleider bepaalt onmiddellijk of wordt overgegaan naar stap 3 van het pestbeleid.

Indien dit niet het geval is, wordt het formulier aan de mentor overgedragen. De mentor handelt binnen twee werkdagen na dagtekening van het incidentenformulier.

Hulp aan het slachtoffer

Praat met het slachtoffer en gebruik het eigen beeld van het “slachtoffer”(van de situatie) om omstanders, pesters en vrienden te identificeren.

1. Concentreer je op het soort gebeurtenissen dat plaatsvindt. (Niet de specifieke incidenten).
2. Het slachtoffer mag praten over alles wat ie denkt dat nuttig is om te vertellen. Dat kan de hele geschiedenis zijn van het pesten of juist bijna niets daarover.
3. Je houding: Niet (ver)oordelend! En zonder het waarheidsgehalte te beoordelen.
4. Geen vragen van de soort: “Wat deed je dan waardoor hij dat (pesten)deed?”
5. Vertel het “slachtoffer” dat de pesters absoluut niet gestraft gaan worden en dat er dus ook geen repercussies vanuit de pesters zullen kunnen zijn. Dit alleen wanneer het de eerste keer is dat het slachtoffer door de desbetreffende dader wordt gepest.
6. Leg de volgende stappen uit: Ik ga hulp vragen aan de andere kinderen: Geeft hoop.
7. Over een week hebben we een nieuwe afspraak:” Vertel me dan wat er veranderd is, okay?”
8. Identificeer de daders en de omstanders:
  - “Wie zijn de meest bedreigende personen?”: de pesters.
  - “Wie staan erbij en kijken ernaar?”: de omstanders

- “Wie zijn voor jou nu al ondersteunend” of als die er niet zijn:” Wie zie je als vrienden en potentiële vrienden (wie zou je als vriend willen hebben?)”
9. Kijk in het LVS of er relevante informatie over de genoemde leerlingen staat.
  10. Is er nog iets dat je me vertellen wilt?

Hulp aan de ouder(s) van het slachtoffer

1. Neem telefonisch contact op met de ouder(s) van het slachtoffer.
2. Adviseer ouder(s) om regelmatig met hun kind te spreken over school
3. Leg ouder(s) uit hoe we de zaak gaan aanpakken.
4. Vertel aan ouder(s) dat je gaat overleggen met de zorgcoördinator over additionele hulp.
5. Houd geregeld contact met ouder(s), in ieder geval telkens na afloop van het gesprek met de steungroepleden.

Hulp aan het slachtoffer

De mentor praat met het slachtoffer over de ontstane situatie en overlegt met de zorgcoördinator over hulp van(een) 2^e-lijnsfunctionaris(sen) of een externe functionaris. Het gaat om hulp om de leerling weerbaarder te maken. Door middel van de workshop ‘pesten’ wordt het slachtoffer technieken aangeleerd die zijn of haar weerbaarheid vergroten.

Hulp en versterking van de middengroep

1. De mentor laat de leerlingen op een blaadje schrijven of er in de klas gepest wordt. De bedoeling is dat de leerlingen voorbeelden en vooral namen noemen. Het voordeel van deze methode is dat je goed zicht krijgt op wat zich werkelijk in de klas afspeelt. Bijkomend voordeel is dat de klas niet weet wie er “verklukt” heeft omdat iedereen iets opgeschreven heeft.
2. De steungroepaanpak. Deze aanpak is gebaseerd op een oplossingsgerichte therapie/counseling. Maak een supportgroep van vijf tot acht leerlingen uit de onwaarschijnlijke combinatie van toeschouwers en pesters en potentiële vrienden.
Het “slachtoffer” is hier niet bij! Alle belangrijke pesters zitten er zeker wel in!
  - In deze fase zelf absoluut niet het woord “pesten” of “pester” gebruiken.(suggereert dat er reeds een oordeel of zelfs veroordeling is.)
  - Stel ze gerust: “Jullie zitten hier niet vanwege iets wat je misdaan hebt of zo, we hebben jullie hulp nodig!” Jullie zijn gekozen omdat elk van jullie in staat is om ons te helpen: “Zorg dat geen van de kinderen gelabeld wordt vanwege de selectie voor deze groep, dat ze in een gemengde groep zitten maakt dat makkelijker.
  - Ik heb jullie hulp nodig: X voelt zich erg ongelukkig!
  - Empathie/medeleven met het slachtoffer versterken.
Was jij wel eens ongelukkig? En vervolgesprek:
  - Niet praten over gevoelens slachtoffer, juist wel over de gevoelens van de kinderen in deze groep, die wel eens ongelukkig geweest zijn op een school. Concludeer: “X moet zich vaak zo voelen”
  - Leg uit dat “Niemand hier op school zich ongelukkig zou mogen voelen. Omdat zij X beter kennen dan wie ook , weten zij waarschijnlijk het beste waarom en wanneer X ongelukkig is.(Meestal komt er dan vanzelf informatie.)
  - Namen noemen is in dit kader niet nodig”(Om het vrij van oordelen te houden.)
3. Wat te doen?
  - Is er iets wat jij zou kunnen doen? Een klein dingetje?
  - Compliment voor elk voorstel!
  - Negeer ressentimenten

- Alleen als iemand iets zegt in de vorm van: Als ik het zie gebeuren dan zal ik er eens flink op slaan, dan begripvol dit niet accepteren.
  - Het gaat niet om wat ze voorstellen, maar dat ze voorstellen doen en commitment aan het groepsdoel demonstreren. Het plan moet van de groep zijn, niet van de begeleider!
  - Als er weinig voorstellen komen, dan eventueel een bepaalde situatie meer in detail onderzoeken.
4. Bewondering uitspreken voor het plan van deze groep." Dat maakt vast verschil voor X als ze zo gaan doen!"
    - Hen wordt niet gevraagd om iets te beloven en ze krijgen ook geen opdrachten of taken mee!
    - Wel wordt verteld dat ze in de vervolgspraak alles kunnen vertellen wat hun gelukt is om te doen.
    - Op dit punt wordt dus de verantwoordelijkheid overgedragen aan de groep.
    - Dit is een cruciaal gebeuren. Zij moeten de eigenaren van het plan worden.
    - Uiteraard gaat deze bijeenkomst soms beter, soms minder goed, maar merkwaardig genoeg maakt het voor de effectiviteit van de ingreep niets uit, als die overdracht van het eigenaarschap maar heeft plaatsgevonden.
    - Vervolgspraak maken om terug te kijken op de afgelopen week.
  5. Maak in het LVS van het slachtoffer een verslag van de gebeurtenissen en de uitwerking van de aanpak.
  6. Vervolggesprek na **twee weken** is een terugblik.
    - Eerst met het "slachtoffer"(twee tot vijf minuten is vaak al genoeg)
    - Hoe gaan de zaken nu?
    - Complimenten voor elk succes!
    - Afspraak voor vervolgspraak of open laten
    - Terugkijken met de groep
    - Hoe gaan de zaken? En complimenten voor de hulp geven.
    - Is hij/zij nu gelukkiger?
  7. Vaak is het antwoord: "Het gaat nu beter met hem/haar", dan doorgaan en vragen naar hun invloed daarop(maar niet gaan vragen naar hun suggesties van de vorige week. Dan wordt het een overhoring/test in plaats van vrijwillige hulp:
    - Wat heb jij gedaan om daarbij (het gelukkiger worden) te helpen?
    - Hoe kun je dat merken?
    - Hoe kun je dat weten?
    - Hoe deed je dat?
    - Hoe lukte je dat?
  8. Bedanken voor de hulp en geef je goedkeuring.
  9. Vraag of ze zo nodig nog een week willen helpen
  10. Regel vervolgspraak of laat het open!
  11. Geef zowel de steungroepleden als het slachtoffer een beloning. Dit van tevoren laten weten.
    - Bijvoorbeeld:
      - Brief aan de ouders met een bedankje
      - Een certificaat
      - Iets subtieler

De mentor is in principe verantwoordelijk voor de uitvoering van deze aanpak. De teamleider moet regelmatig worden geïnformeerd over de voortgang van het traject. De teamleider is eindverantwoordelijk voor deze aanpak.

Tijdens het gesprek worden aantekeningen gemaakt en deze worden aan alle deelnemers meegegeven. Zorg ervoor dat de steungroep verantwoordelijk blijft. Na twee weken moet er een evaluatie komen van het gesprek. Benader de pesters neutraal. Probeer het gevoel, om ze eens goed de les te lezen, te onderdrukken. Het resultaat op langere termijn is het belangrijkste doel in deze fase. Geef zoveel als mogelijk complimenten wat goed gaat en probeer zaken die in jouw ogen niet goed gaan te negeren. Wel is het belangrijk om in het

LVS melding te maken van het gedrag van de pesters zodat we eventuele recidive in volgende jaren kunnen opsporen.

Stap 3: De sanctioneeraanpak

Wanneer onverhoopt toch mocht blijken dat de steungroepaanpak geen of te weinig effect sorteert, wordt volgens onderstaande stappen gehandeld:

1. De zaak wordt overgedragen aan de teamleider.
2. De pester wordt streng gestraft voor zijn gedrag. De ouder(s) van de pester worden uitgenodigd voor een gesprek op school om de situatie te bespreken.
3. Aan de ouders en het kind wordt duidelijk gemaakt dat dit gedrag niet te tolereren is en dat we, indien nodig, de schorsingsprocedure in werking stellen.
4. Bij herhaling treedt het schorsings- en verwijderingsbeleid in werking.
5. Bij zeer ernstige fysieke- en of psychische pesterijen treedt onmiddellijk stap 3, de sanctioneeraanpak, in werking en zal de school de ouders van het slachtoffer adviseren om aangifte te doen bij de politie. Ook hierbij is van evident belang dat alle ondernomen interventies in het LVS komen te staan (dossiervorming).

Schematische weergave

